

ADATOK EGRY FIATALKORI MUNKÁSSÁGÁHOZ

Kevés olyan legendás alakja van a magyar művészetnek, sőt, a magyar kultúrtörténetnek, mint Egry József. Ez a legenda a Balaton világot legkáprázatosabban megfestő művészt, a balatoni remetét övezi, akinek barázdált arca nemcsak remekmű-önarcképeiről, de kiváló fotográfusok: Pécsi József, Kálmán Kata, Gink Károly, Szalai Zoltán felejthetetlen fényképeiről is ismert, és abból az Egry arcképei című kötetből, amelyet az Egryt tisztelő költő, Fodor András és az azóta elhunyt kiváló művészettörténész, Szabó Júlia állított össze. Ez a kötet remek válogatás Egryről szóló korabeli és későbbi írásokból, Egry által naplójába és Németh Antal körkérdésére írt önéletrajzokból, dokumentumokból, levelekből, későbbi, munkásságát elemző tanulmányokból és Egry ihlette versekből.¹

A több, mint harminc évig a Badacsonyan élő, csak a festéssel foglalkozó Piktort már életében egyre nagyobb tisztelet övezte. Jeles műkritikusok, esztéták meglátták műveiben a tehetség megismételhetetlen jelét, s figyelemmel kísérték munkásságát, festői világának kibontakozását. Kállai Ernő, Oltványi Ártinger Imre, Genthon István elemzőn méltatta Egry munkásságát. Közülük egyedül Kállai foglalkozott, ő is inkább érintőlegesen Egry fiatalkori munkásságával, s Egry kevés, általa ismert régebbi képe csupán mint az új képeinek előzményei foglalkoztatták.²

Egry halála után Horváth Béla volt az, akinek 1958-ban Keszthelyen a Radnai gyűjteményből rendezett kiállításához írt előszava, amelyet 1959-ben a Művészettörténeti Értesítőben is publikált,³ adott új lendületet a teljes Egry oeuvre kutatásának. Horváth Béla ekkor írt bevezetőjében némiképp egyetértett Kállai felfogásával, hogy a korai Egry „utánérző és felemás” volt, bár Kállai némiképp óvatosabban fogalmazott. Horváth Bélának ez az írása is mutatta, hogy ismerte az 1924-es Egry önéletrajzi ív adatait, Egry Németh Antalhoz írt levelét. A jeles művészettörténészt később is foglalkoztatta a festő életének korai szakasza, s így hozzá került Nágel József hagyatéka, s Horváth Béla 1995-ös halála után felesége 2004 decemberében, mint az Egry József emlékmúzeumot fenntartó intéz-

ménynek, a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum gyűjteményének és adattárának adományozta a férje által gyűjtött anyagot. Ebben az anyagban számos korabeli újság Egryről szóló kivágott cikke, korabeli kiállítási meghívók, Egry művekről, Egryről és édesanyjáról készült fotók, Horváth Béla által írt (megjelent) cikkek gépelt kéziratai mellett számos olyan Egry képeslap, dokumentum, grafika is van, amelyek a Laczkó Dezső Múzeum művészettörténeti adattárában lévő, 1972-ben Korcsek János hagyatékából vásárolt grafikák, képeslapok és dokumentumok mellett érdekesen árnyalják Egry fiatalkori éveiről való ismereteinket.

„Bizonyára nem kétséges senki előtt, hogy Egry életére és munkásságára vonatkozó minden jó szándékúan tisztázott adat, megállapítás, esztétikai elemzés indokolt, s ugyancsak indokolt minden olyan lépés, amelyik emlékét őrzi, életművét népszerűsíti.” – írta az a Szij Béla egy 1968-as előadásának szövegében,⁴ aki kutatásai során több ízben is felvázolta a fiatal Egry tanuló éveit: 1968-ban az általa rendezett nagykanizsai Thury György Múzeum tárlatán a kiállított mintegy száz mű felét a korai művek alkották – reprodukálásuk az akkori lehetőségekhez alkalmazkodva egy-egy műre korlátozódtak. A szintén Szij Béla által rendezett 1971-es emlékkiállításon a kiállított művek mintegy egyharmada származott Egry kezdő éveiből, de sajnos ezekből is csupán mintegy húsz egynéhány mű az, amely a katalógusban reprodukció formájában megtalálható. Ugyancsak Szij Béla összegezte így kutatásainak eredményét 1978-as tanulmányában⁵:

„A két és fél száz mű azonban, amely 1976 végéig gyűlt össze, korántsem ad teljességet ígérő képet a fiatal Egry egész munkásságáról. Sok műnek a fényképét ismerjük csak, s még több az olyan kép, amelynek címét csupán az egykorú (felületesen szerkesztett) katalógusok vagy a néhány soros hírlapi beszámolók jegyezték fel. A művek további keresését, felkutatását tehát változatlanul elsőrendű feladatunknak tekinthetjük.” Az Egry monográfiát összeállító Láncz Sándor előtt sem volt ismert a teljes Egry oeuvre, maradtak tehát nyitott kérdések az életművel

kapcsolatban.⁶ Különösen korai éveinek a megítélése sok problémát vetett fel a szakirodalomban. Szij Bélát pedig, aki a korai Egry művekből mintegy két és fél százat felkutatott, betegsége és halála megakadályozta abban, hogy közzétegye ezeknek a műveknek az adatait – így a múzeumunkba került kisméretű és sokszorosított grafikák mellett úgy véljük, meg kell említenünk néhány általunk a közelmúltban felkutatott és talált Egry művet is, ezzel gazdagítva, árnyalva az Egry korai éveiről rajzolt képet.

Korcsek János hagyatékából sok mostanig publikálatlan dokumentum került gyűjteményünkbe. Korcsekről és Nágel Józsefről így írt önéletrajzában Egry:

„Azután kerültem Korcsek János festőhöz, aki főleg arcképekkel foglalkozott. Segítettem, tanultam az ilyen s más átlagmunkák körül. Valami kis pénzhez is jutottam. Korcsek emberileg is érdekesebb volt Felleginél. A művészetekkel kapcsolatban több fontosabbhoz is jobban hozzájutottam. Újabb életformákkal, olyan tudnivalókkal ismerkedtem meg, amiket eddig nem ismertem. Családokkal, ügynökökkel, színészekkel, színházkörüliekkel, (Spányiék). Korcsek behozott az operába statisztának, ahová körülbelül egy évig jártam. Beiratkoztam a Mintarajziskolába esti aktra. ...Az én számomra igen nagy eset számba ment az újabb világ. Csodálkoztam a sok hosszúhajú fiatal növendék rókaságán... Napközben Korcsekkel arcképeket festettünk-rajzoltunk fénykép után ügynököknek. ...Abban az időben ismerkedtem meg Korcseknél egy Nágel nevű kereskedővel, aki azután vasárnaponként tanulgatott tőlem festegetni. Apró anyagiakkal, munkáimmal kapcsolatban, sokszor segített. Az Erzsébet téren volt fűszer- és csemegeüzlete, ahol reggelente karlsbádi kúrát tartottak az emberek”⁷

Korcsek Jánosnál nemcsak a festészet mesterségbeli alapismereteit sajátította el Egry, hanem a korábban Lotz tanítvány, aki később Münchenben is tanult, minden bizonnyal felkeltette a vágyat a külföldön folytatandó tanulmányok iránt is. Korcsek János részére több kézzel rajzolt képeslapot is küldött Egry. Ezek egy része olyan kartonlapra készített egyedi rajz, amely témaválasztásban is jelzi Egry stúdiomainak sokféleségét. Münchenből küldte Egry azt a karakterfigurát, amelyet tussal és akvarellal készített. A képeslapon a szöveg ceruzával íródott. A papucsos kövér, oldalnézetben ábrázolt kontyos nő nem egyszerűen karakterfigura – finom karikatúra is egyszerűsmind. (1. ábra) Korábbi, 1901-es a szignóval ellátott cigarettázó, szemüveges, nyakában masnit viselő alakrajz, (2. ábra) amely már magán viseli az Egry karikatúrák néhány, visszatérő jellegzetességét. Az oldalnézetben ceruzával megrajzolt fej aránytalanul

nagy, csakúgy, mint az orránál túlzottan keskenyedő, hosszú cipő. Ezekkel a karakterfigurákkal rokon az a két, Korcsek Pálnénak címzett képeslap (1902-ből és 1903-ból), (3–4. ábra) amelyek egyikén kalapos, pipás, oldalnézetben karikatúra-szerűen ábrázolt figura áll, zsebre dugott kézzel, és rajta folyóírással „boldog ünnepeket kíván Jóska”, valamint egy másik, névnapjokívánásokot közvetítő lap, rajta egy kalapos, tangóharmonikázó figurával. A ceruzarajz szignált. Ennek a tangóharmonikázó alaknak rajzából van egy szintén ceruzával készített másolat, amelyet nem szignált Egry, de a profilban látható fejnek kitért (énekelő?) szája, az alak tartása saját karikatúrájának pontos másolását bizonyítja. Ez utóbbi puhább papírra készült, hátlapja nyomtatott levelezőlap-beosztású. A „karakterfigurák” kartonlapra rajzolt sorozatának három lapját Vitkovszky Rózsika úrhölgynek küldte Egry 1903-ban, ill. 1904-ben (5–7. ábra). Az 1903-as újévi lapon ceruzával rajzolt cvikkeres, sétabotos, nagycipőjű figura fejét szembe fordítja, torzított, mókás feje o-t formáló szájával éri el a komikus hatást. A húsvéti ünnepeket kívánó, bal karja alatt óriás-tojást tartó cilindres figura ceruzarajzára szintén ceruzával írta rá Egry a jókívánásait. Az 1904–1905-ös EJ-szignóval ellátott tusrajzon egy szivarozó, jobb kezével botjára támaszkodó, szintén nagycipős figurát látunk. Kitértetlen, szintén a Korcsek hagyatékából származik az a képeslap, amelyen színes akvarellal megfestve oldalról láthatunk egy sárgakalapos, bal karjával esernyőt tartó zöldnadrágos, komikusan nagycipőjű alakot (8. ábra). Gyűjteményünkben szerepel még az „egy kis zökkenés” címmel ellátott karikatúra (9. ábra), kartonra rajzolva, hátlapján a felborult kordéval, és ugyanez a baktató kordé a kalapos lóval egy megíratlan, hátsó lapján nyomtatott levelező lapon (10. ábra), valamint egy képeslaponál nagyobb kartonlapon egy mulatságos ló-foghúzásos-kocsis humoros jelenet (11. ábra). Ezek a karikatúra-szerű jelenetek azokban az élclapokban, ahová Egry is rajzolt, megszokottak voltak. Sokkal érdekesebb viszont két, szintén Korcsek Jánosnak címzett, kartonra festett, ill. rajzolt képeslap: a két alak portréját háromnegyed profilból, ill. bal profilból bemutató pár a kép jobboldalán álló kanyargós testű fa lombozata előtt látható (12. ábra). A kép alsó harmadán, mintha másik kép lenne, egy kacskaringós talajon álló fatörzs látható, kezdődő lombozattal, majd egy vonallal elválasztva láthatjuk az ábrázolt párt. A kép érdekessége, hogy a figurák és kacskaringózó fa vonalai közötti felületeket játékos, dekoratív vonalrajzokkal tölti ki Egry, és a kép jobb oldalán álló fa az „alsó” képben indul, és a „felső” képben, a pár mögött folytatódik. A másik képeslap 1905-ös bélyegzővel

van ellátva, s a dátum alapján Párizsból küldte Egy Korcsek Jánosnak (13. ábra). A képeslap felső egyharmadán, csikban, ceruzával rajzolva, zsúfolt, lovas kocsis, kordés utca-jelenetek zsúfoltan egymás mellett, a kép jobb oldalán, a lap egyharmadában beállított aktmodellek. Egy ezen a lapon arra kéri Korcsek urat, legyen szíves édesanyjának megmondani, hogy küldje el neki azt a régi cipőt, mert nagyon kell. Ír még arról is, hogy megismerkedett egy festővel, akihez gyakran eljár, és már majdnem kezdi otthon érezni magát, csak a nyelv... – nehéz. Ír arról is, hogy (rajz) iskolába jár, délután pedig a képtárakba, „ami van itt bőven. És egy baj van; igen sok szép lány van itt.”

A Korcsek-hagyatékából származó múzeumi adattári gyűjteményi anyag egyik, nem túl jelentős, de mégis finomrajzú dokumentuma az a kartonra rajzolt portré, amely valószínűleg Huszti Ibolyát ábrázolja kislánykorában (14. ábra), hátlapján pedig egy ferde sávban egy lekerekített végű, szögletes palettát tartó festő (feltehetően tükörből rajzolt) arcképe (Egry?) látható (15. ábra). A gyűjteményben 73.1.1. leltári számon szereplő, szabálytalan méretű kartonon Egry egyszerű eszközökkel fekete háttér előtt felvillanó fehér kalapban megörökített egy kecskeszakállas-bajuszos alakot, feltehetően Lyka Károly figuráját (16. kép). A kartonlapra tussal festett portré jobb sarkában eredeti szignó: Egry neve látható. A lap adományozója Glücks Ferenc volt. Ennek a datálatlan rajznak egyértelműen előzményének tekinthető vázlat került elő a feltehetően Nágel József hagyatékából Horváth Bélához került, Egry párizsi vázlat könyvéből (17–26. ábra). Talán helyesebb, ha a notesz kifejezést használjuk, hiszen egy 142 x 90 mm-es méretű, csak az egyik sötétzöld keményfedelű borítóját megőrző, jegyzeteket és rajzokat tartalmazó, kisméretű füzetkéről van szó, amely már csak a lapjain található vázlatok alapján is érdekes és gazdag adalékokkal szolgál Egry párizsi tartózkodásával kapcsolatban. Ez a skicc, a notesz legtöbb skiccéhez, tanulmányrajzához, vázlatához hasonlóan ceruzarajz (van a vázlatok között szénrel készített is). Egry bizonyára nagyon jellegzetesnek találta Lyka fejtartását, azt a módot, ahogy kalapját viselte, mert roppant egyszerű eszközökkel és könnyed vonalakkal egyben atmoszférát is tudott e mellé a figura mellé teremteni, ahogy ez a félig felénk forduló arc a kalapja alól ránk tekint (23. ábra). Egry említett párizsi noteszában írásos feljegyzések is vannak és a festő, későbbi szokásához is híven egy-egy lapján több skiccet is rajzol – mindig jó spórolósan szerette kihasználni a teljes papír-felületet –, későbbi, a keszthelyi Balatoni Múzeumban őrzött több, mint háromszáz rajzának lapjain is sokszor találkozunk olyan papírokkal,

amelyen három, négy, vagy több variációban megrajzolja, például a szívárvány-kompozíciót: van, amikor túlsó parttal, van, amikor hegyekkel, vagy házakkal, figurával, vagy anélkül... a külső szemlélő számára is egyértelműen végiggondol és egyszerű vonalakkal vázol különböző kompozíciós megoldásokat. Ugyanilyen „spórolósan”, minden adott felületet kihasználóan Egry kockás irkáiba írt naplójának az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött lapjai⁸⁸: különösebb margó, bekezdések, stb. nélkül írta tele az egyes lapokat, és közben néha rajzolt is az írások mellé, köré, alá, fölé. Egy-egy rajz, persze néha „megérdemelt” egy-egy teljes lapot is. A párizsi noteszben többféle vázlat-sorozat is van egy-egy lapon: például szemből egy női arc, majd alatta két-három profilból készült portré. Néha, mintha fordulna is, tehát adott esetben ugyan annak a modellnek mozdulással változott szögéből rögtön lerajzolt arcvonásai, vagy mozdulata látható, vagy például egy oldalról felvázolt aktnak ugyanazon a lapon profilból az arcéle. Érdekes, hogy éppen ezt az üllő aktot (amelyen a más léptékű profil-rajz is látható) gondolta Egry arra méltónak, hogy szignójával lássa el (17. ábra). Ezen kívül csupán a notesz második lapján látható női portrét látta el szignójával, és a 906 Paris jelzéssel (18. ábra). Ezen az utóbbin több, más kézből származó, nem pontosan kiselőzhető mondat is van, de mivel a notesz lapjai perforáltak, lehet, hogy felmerült Egryben, hogy a rajzok másokhoz kerülhetnek, és ezeknél a vázlatoknál úgy érezte, Párizsban 1906-ban, hogy oda kell írnia a nevét. A képek tényleg minőségesek, de meglepő, hogy ezt mennyire tisztán látta akkor, ott a rajzolójuk. Az ötvenegy lapú noteszben igen sok vázlat van: női, férfi figurák, mozgástanulmány-számba menő vázlatok, női és férfi portrék, szemből és profilból különböző fejfedőkkel, érdekes tanulmányrajzok ezekről a fejre használt, társadalmi, szociológiai, divat-jelenségként is szemrevételezhető ruha-kiegészítőkről. Van például kifejezetten henger-rajz stúdium is: felülnézetből egy cylinder. Az Egry által lerajzolt emberek valószínűleg nem hivatásos modellek voltak, hanem Egry minden helyen, ahol megfordult, a számára karakteresnek gondolt arcokat, mozdulatokat és pózokat lerajzolta. Igen érdekes az a férfiportré, amely egy szivarozó férfiarcot ábrázol, profilból, fején fez-szerű sapkával. Lánosz Sándor monográfiájában megemlíti,⁹ hogy Egry Párizsban Kernstok és Berény mellett több művésszel is tartott kapcsolatot: Matisse mellett Puvis de Chavannes-t és Alexandre Théophile Steinleint említi, utóbbinak férfialakok anatómiai hasonlóságában és egyes kompozíciós megoldásokban Egryre gyakorolt hatását Szabó Júlia is elemzi¹⁰. A monográfia írója

szerint Egry nem csak ismerte, de le is rajzolta Matisse-t. Ez a közlés, Lánicz Sándor szerint Horváth Bélától származik, akinek ekkor már minden bizonnyal tulajdonában volt Egry párizsi notesze, s az abban található egyik portrét feltehetően azonosíthatjuk az említett Matisse-ről készült rajzzal¹¹ (24. ábra). Az írásos bejegyzések tanúskodnak arról, hogy Egrynek milyen elképesztően nehéz lehetett Párizsban létezni, feltalálni magát. A leírt szavak, kifejezések alapfokú nyelvtanulás fázisát jelzik: *toi = te; vivre = élni; le jardin = kert; du jardin = kerté; il est trop adroit; vous êtes bien aimable; je vous aime, ect. . .* Közvetlenséget, személyes jelenlétet tükröz néhány olyan oldal, amelyen menetrend-szerűen jegyzi Egry utazásának állomásait, vagy térkép-skicc rajzolással, hogy valahova el akar jutni: *s arriver, és départ* szavakkal az indulást és érkezést. Ma már el sem tudjuk képzelni azt az állapotot, amelyben egy nyelvet egyáltalán nem ismerő ember megpróbál egy olyan világvárosban, mint Párizs, létezni, boldogulni, megélni és tanulni, s ráadásul pénz nélkül. Mert bár Lyka közreműködésével némi mecénási támogatása volt Egrynek, de ez a pénzügyi segítség is úgy működött, hogy végül is haza kellett jönni, hogy művekkel egyenlítsa a számláját. S közben, miként később is nem egyszer, levelező lapon, vagy képeslapon úgy intézkedik, hogy eladott képei árát, vagy annak felét az édesanyjához juttassák el. Egryről ismert tény, hogy az édesanyját mennyire szerette, és hogy mennyire törődött vele, s letelepedve Badacsonyan magukhoz is vették, s vele együtt élve gondoskodtak róla. Az Egry által készített rajzok és az édesanyját ábrázoló festmény¹² a színek és formák nyelvén is közvetíti Egrynek ezt a meghatározó kötődését anyjához, aki nélkülözésekkel teli élete mellett igen szívós, erős akarátú asszony lehetett. (50. ábra) A Korcsek Jánoshoz és Nágel Józsefhez írt lapokon és levelekben is tetten érhető ez a folyamatos odafigyelés és törődés. A lapok és levelek természetesen úgy íródtak, hogy valaki más, a címzett, olvassa őket. Ez a párizsi notesz viszont, amelynek fennmaradása a sors különös szeszélyének, játékának is tekinthető, nem idegen szemeknek, tekinteteknek készült. A benne található feljegyzések, bejegyzések, és a rajzok, skiccek is egyértelműen személyes használatra készültek. Bizonyos mértékig zavarba ejtő is a lapjait forgatni, bármilyen részletét idézni, illetve közölni. Mentségünkül az hozható fel, hogy közben a legmesszebbmenőkig igyekszünk nem visszaélni a lapjaiból meg tudható információkkal. S mindezen közben nem tudjuk magunkba fojtani tiszteletünket és csodálatunkat az iránt az ember iránt, aki a nincstelenségből felnőve, a veleszületett tehetséggel és tudásszomjjal megáldva úgy

tudta az életét alakítani, hogy minden más szempont lényegtelené váljon, s csak a festészetben megvalósítandó cél határozza meg életét. A szakirodalom érdekes párhuzamokat von az század elején Párizsban megforduló művészekkel kapcsolatban¹³, s az összehasonlítás konklúziójaként, különböző megfogalmazásban, arról olvashatunk, hogy például az 1906-ban szintén Párizsban tartózkodó Berény Róbert, Czigány Dezső, Gulácsy Lajos, Márffy Ödön művészetében a Cézanne, Matisse, valamint a Fauves-csoport iránti tisztelet és hatás, a tőlük szerzett ihletés jóval egyértelműbben kimutatható, mint Egry-nél. Ha azonban az Egry által Korcsek Jánosnak és az öt évtizedeken át sokféle praktikus, gyakorlati dolgokban (kiállításra művek oda-vissza szállítása, eladások, stb.) segítő Nágel Józsefhez írt levelezőlapjait, képeslapjait és leveleit tekintjük, valamint a Naplójában leírt párizsi emlékeit, szinte el sem tudjuk képzelni, hogy a művészeti életre, kiállításokra, aktuális tendenciákra figyelő magyar művészek mellett ott van Párizsban egy olyan érzékeny magyar művész, mint Egry József, teljesen ismeretlenül, lyukas, Pestről kért ócska cipők gondjával, *te = toi* szintű francia nyelvtudással, olyan gondokkal, hogy Pesten hagyott képeinek árából juttassanak az édesanyjának, aki nélkülöz, és mindezen gondok mellett mégis kimutathatók későbbi művein a francia művészetből levonható tanulságok. Számomra ez is a tehetség csodával határos érvényesülésének a bizonyítéka. Egry a Julien Akadémián és a Colossarin tanult, illetve látogatta Jean Paul Laurens és Simon Lucien osztályát. Ha elképzeljük azt a könnyed, bohém, laza világot, amelyben a festő-növendékek éltek, és benne Egryt, akinek ezek a párizsi "tanulmányok" olyan nehézségű életminőségről szólnak, hogy csodaszamba ment, hogy egyáltalán létezni tudott ott, Párizsban, csak csodálkozni tudunk, hogyan szívta magába a kortárs művészet sokszínű jellegzetességeit. „Kőber adott egy vaságyat, vettem egy matracot, egy vánkost, egy lavórt. Nagyon hideg volt a szoba. Nem volt semmi fűtési lehetőség... Miután franciául még mindig nem tudtam, mindég egy és ugyanazt vettem és ettem heteken keresztül. Meg is betegedtem, valami bélnyavalyát szereztem, majd belepusztultam. Sokszor elájultam...¹⁴ Párizsban sokszor azt kérdeztem magamtól, miért is vagyok itt? Olyan idegennek és céltalanak éreztem mindent. Az emberek, barátok féltek a szegénységemtől. ... A múzeumba menekültem sokszor. Az volt a nyugvóhelyem – gyónóhelyem –, erősítőm. Ez az egy hely volt, ami nem volt idegen számomra.”¹⁵ Egry Kassáknak adott interjúból pedig láthatjuk, hogy legalábbis utólag, pontosan tisztában volt azzal, mi történt vele: „Krokiztam a természetben, és vonalakat

húztam és színeket raktam fel a papírra. Nehéz munka volt ez, állandóan kerestem valamit, s csak később jöttem rá, hogy saját magamat keresem”¹⁶ Önmaga keresésében mindig fontos szerepe volt a rajzolásnak, festésnek. Életművében később is fontos szerepet játszanak magafigyelő önarcképei, amelyek mint vizuális napló tanúskodnak személyiségének alakulásáról, gesztusokban, magatartás-formákban megnyilvánuló változásairól. Mint életének legfontosabb tevékenységi területe: a rajzolás és a festés, az a téma, hogy valaki fest, állandóan érdeklődésének középpontjában állt. Az Új Idők számára 1904-ben készített A festőiskolában című krockin (27. ábra) az álló, vagy mulatságos pózokban, magas székeiken a festőállványaik fölé görnyedő, rajztábláikra és a kép háttérében ülő-térdelő modellre koncentrázó festőket – mint modelleket bemutató-alakokra figyelő Egry csöppet sem együttérzőn mutatja be ezeket a figurákat.

Az 1906-os Festőnő című képén¹⁷ a kép jobboldalán karosszékekben ülő nő, jobbában rajzeszközzel, rajzolja a kép bal oldalán fotelban ülő lánykát. A párizsi notesz több skicce is ábrázol, általában hátulról mutatva, rajztábla előtt ülő, felemelt kézzel az előtte levő lapra rajzoló, kontyos nőalakot. A Fidibusz 1907-es Modell rajzán (28. ábra) hátulról látunk egy darabos, nagylábú férfi akt modellt, amint egy ülő és egy hátrább palettával állványa előtt furcsa pózban álló festő-tanonc őt méregetve rajzolja. Akárcsak a Mintarajziskolában, itt sem szimpatizál Egry a kissé ficsúr-kinézetű alakokkal, sokkal inkább „a sok hosszúhajú fiatal növendék rókasága” volt számára emlékezetes. Az Új Időkben ugyanilyen gúnnyal mutatja be Éder Gyula a Benczúr iskola tagjait, vagy a hazai műgyűjtők jeles társaságának a tagjait. Egry ugyanilyen éles kritikával szemléli a festőiskolák növendékeit, akikkel rokonságot nem érez, de kívülről jól látja és láttatja ezeknek a nyegle ifjaknak pózolás világát Egrynek ezekben a satirikus lapokba, mint a Fidibusz és az Izé készített rajzai nem kifejezetten humorosak, a hozzájuk írt szövegekkel együtt válnak valójában karikatúrákká. (28–34. ábra) „Látom, hogy az a háztető barna... de ha olyanra festem, kiröhögnek a fiuk!” – olvashatjuk a mostanáig a szakirodalomban sem idézett újságnak, A HOLD-nak 1909. november 26-i számából Egry: Az impresszionista című rajzához írt szöveget (29. ábra). Itt valójában még az erőltetetten „humoros” morfondírozás sem igazán mulattató, viszont a kép, 1909-ből, valódi Egry kép. A kép bal szélén, hátulról látjuk a felállított tábori festőállványt, a kép jobbán, egy domboldalon velünk szemben ül a feltehetően önarcképi vonásokat is hordozó festő. Jobb keze a bal karján, jobb lába kényelmesen kinyújtva,

felhúzott bal térdén támasztja kezét, kalapja szemébe húzva – és a domboldal mögött a tornyos falucska a völgyben, távolabb dimbek-dombok. Egry szignója a kép bal felső sarkában van. A tájban képe előtt ülő, azt szemlélő festőben a későbbi Egryre ismerünk, aki hátrább lépve a festőállványtól szerette hosszan nézegetni a készülő képet, és ezt a szituációt igen sokszor meg is örökítette. A Művészetben 1914-ben közölt Festők című rajzának¹⁸ is hasonló a témája: itt egy nekünk háttal ülő és egy oldalról palettával ábrázolt kalapos férfi szemléli a maga elé tett állványon a kertben készítendő festményét. A Művészet-beli kép annyiban tér el a többi festőt ábrázolt műtől, hogy nem a kontúrra helyezi Egry a hangsúlyt, a festői, hangulatos képen a lombok között beeső fényfoltok a nagybányaiaak kerti jeleneteire jellemző fény-árnyék hatásokat idéznek, s ismét szerepelnek a festők attribútumai: a festőállvány és a paletta.

Az IZÉ című, Paulini Béla által 1909–1910-ben megjelent folyóirat Egry rajzokból készült reprodukciói. Egrynek azokat a rajzait mutatja be, amelyeken a sziluetteknek, a körvonalaknak olyan fontos szerep jut. „Én mindig azt festem, amit élek” – mondta Egry, és ez a kijelentés életének minden szakaszában tetten érhető. Ezekben a tanulásnak szentelt, önmaga keresésének szánt időkből is felfigyelhetünk sok olyan jellegzetességre, amely azt mutatja, Egry ismerte a kantinek világát, ahol Meunier-t idéző pózokban munkás-alakok állnak-ülnek egy sivár környezetben (31. ábra), szerette a kikötők világát, a horgászok jelenlétét (30. ábra), de közvetlen ismerős közeg volt számára az a pár is (32. ábra), amely feltehetően a kocsmából hazafelé, ismert családi jeleneteket elevenít meg. Viszont, ha megnézzük Egrynek A budaiak című (33. ábra), az IZÉ 1909. november 12-i számában közölt rajzát, a lépcsős emelkedő utcának apró házakkal szegélyezett, kanyargós vonalát, s a kép előterében a két cilinderes-kalapos karakteres beszélgető férfit, megállapíthatjuk, hogy Egrynek a kitűnő megfigyelő készségéhez milyen remek hangulat-teremtő képesség párosult. Portréi bővelkednek a pszichológiai megfigyelésekben, rajzstílusa nagyvonalú. Alakjait bizonyos groteskség jellemzi. Van egyfajta végső leegyszerűsítettség ezeken a rajzolt jeleneteken, s a körvonalak erejében rejlik Egry sokszor sziluettekben megjelenő figuráinak rendkívüli kifejező ereje. Egryt par excellence festőként tartjuk számon, ugyanakkor ezekben a korai években készített rajzai, grafikai munkái azt bizonyítják, ha pályája más irányba fordult volna, grafika-plakát-készítés felé, minden bizonnyal ott is jelentős életművet hozott volna létre. A Nágel hagyatékából származó két ex librise, mindkettő, kü-

lönösségével hat: az 1912-es datálású művön egy széles vállú mezítelen férfi alak kezében portikuszos épület-makettal jobbról balra halad, lába alatt koponyák¹⁹ (35. ábra). A másik, Nágel József könyve feliratú ex librisen két idős, kalapos férfi áll (36. ábra). A velünk szemben álló, szemüveges alak nagyméretű papírt tartva kezében olvas, a másik oldalnézetben, kezét hátra téve mosolyog. A normálisnál nagyobb fejűre rajzolt páros groteszk megjelenítésű. A bal oldali férfi jobb lába alatt olvasható Egry József folyóirásos szignatúrája. Egryt 1915-ben behívják segédszolgálatos katonának. Súlyosan megbetegszik, 1916-ban a badacsonyi kiegészítő katonai kórházban ápolják. Ebből az időszakból származnak képeslapként használt háborús litográfiái. Ezek közül az egyik, a „Győzelem” feliratú (37/1. ábra) oldalról mutat egy lovon haladó mezítelen, kezében zászlót tartó férfi alakot. A bal felé tartó lovas szinte egysíkúvá lett, mezítelen fekvő emberek alkotta síkságon lépdél, ahol a fekvő halottak tömegéből olykor kiemelkedik egy-egy eldobott, otthagyt fegyver. A lovon ülő alak mindkét kézzel fogja címeres zászlaját. A veszprémi múzeum gyűjteményében lévő két háborús képeslap Korcsek Jánosnak van címezve. Egry a fekete-fehér rajzos lapnak nemcsak a levelezésre szánt oldalát, hanem a rajzos felének üres terét (a horizont feletti háttér) is részben teleírta. Ugyanannak a litográfiának egy másik változata került a múzeum gyűjteményébe a Nágel hagyatékából (37/2. ábra) : ezen a lovas címeres zászlója akvarellal piros-(fehér) zöld színekkel van kifestve. Szintén a Nágel hagyatékából származik az a másik háborús litográfia, képeslap (38. ábra), amelyen fekvő halott alakokon átkelve balra tartó katonaruhás férfi-sereg, rövidülésben jelenítve meg az embereket, halad. A kigyózó sort vezető sapkás katona jobb vállán zászló – ez is utólag van piros és zöld vízfestékekkel kifestve. Ugyan ennek az „Előre” jelszavú rajznak kifestetlen változatát küldte el Egry Lyka Károlynak, amelyet az MTA Művészettörténeti Kutatócsoportjának archívuma őriz, és az 1980-as Egry arcképei kötetben Fodor András – Szabó Júlia közöltek is²⁰. A veszprémi múzeum gyűjteményébe került művek, valamint a szakírók által ugyan említett, néha elemzett, század-eleji folyóiratokban publikált, de általában nem ismert rajzok, a későbbiekben ismertetett, nemrég napvilágra került Egry plakátok mind azt bizonyítják, hogy Egrynek az alkalmazott grafikához is rendkívüli tehetsége volt.

1918-ra datálható az a plakátja, amelyen a KÉP-ÍRÓK KÉPFARAGÓK Váci utca 33-ban létesített műkereskedelmi galériáját reklámozza²¹ (39. ábra). A képen az izmos férfialak jobb kezében embert-formáló

kisplasztikát tart. Az ex librisen szereplő akt figura, és a mindkét plakáton szereplő férfiak erősen nyújtott lábú, rövid törzsű, izmos férfi alakja erős rokonságot mutat Kernstok férfi aktjaival. Az Első Magyar Látványtár tulajdonában lévő másik, nemrég előkerült Egry plakát ugyanennek a műkereskedő galériának a kiállítását reklámozza: Csáky és Tornyay kollektív kiállítása szerepel a plakáton (40. ábra). A markánsan, tömbösen alakított szövegek felett egy bal kezét fejéhez emelő akt modellt látunk a kép bal oldalán, a jobb oldalon pedig a modellt rajzoló, ülő, kezében papírlapot tartó festő alakot. A stilizált dombokat jelző, alacsony horizontú előtérben lévő alakokat két oldalról keskeny fatörzs-vonal keretezi, amelyek fenn laza lombozatot alkotva zárják le a képet. Az előbbi plakáton a bal felső sarokban, ez utóbbin a rajz jobb alsó sarkában találjuk meg Egry szignóját. A Nyugat hasábjain közölt kiállítási kritika alapján datálhatjuk mindkét plakátot 1918-ra.²²

A badacsonyi Egry Emlékmúzeum kiállításai kapcsán kerültünk kapcsolatba magángyűjtőkkel, akiknek tulajdonában mindeztideig nem publikált, korai Egry művek vannak. Az Egry múzeumnak is felajánlották, de végül is a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonába került a Kettősportré²³, amely 1905 körül készülhetett és Egrynek ebben az időszakban készült pénzkereseti arckép-festészetéről ad pontos információt. Egry édesanyja a lánykák családjánál dolgozott házmesterként-mosónőként, s Egry, édesanyjának sorsát könnyítendő, festette meg a család Judit és Erzsébet lányát ábrázoló képet (41. ábra) Egry önéletrajzából tudjuk, hogy Fellegi Emil dekoratív festőnél „inaskodott”,²⁴ aki fényképek után készítenő arcképfestést rendszeresen vállalt. A Kettősportré két lánykájának megfestett képe is bizonyítja, hogy Egry jól megtanulta ezt a fajta „portrézást”, mint pénzkereső mesterséget. Szintén magángyűjteményben, Saphier Dezső kollekcijában találoztunk egy feltehetően a század elején készített „Hölgy függőágyban” témájú olajfestménnyel (42. ábra). A kép bal alján Egry aláírásával ellátott festményen fákra kötözött függőágyban kék-kendős, fehér párnán fehér szoknyában a függőágyban levelet olvasó, jobb kezében piros almát tartó nőt látunk, a függőágy tartójául szolgáló bal oldali fácska előtt fekete fejű fehér kutya figyel, a kép jobb szélén fehér abrosszal borított asztalkának részlete látható, háttérben pedig, a kép kétharmadánál lévő horizont vonalában a Balatont és a tó túlsó partját szegélyező kék hegyeket látjuk. Egryt a szabad táj élménye itt is friss, közvetlen megjelenítésre, oldott, festői interpretálásra készítette. A kép keretét a függőágyat tartó fácskák levelei adják. Friss, üde

impresszionista, tájképi keretbe foglalt zsánerképet látunk. Egészen más, Egrytól szokatlan egy másik, magángyűjteményben található zsánerkép, amely virágcsendéletes előtérrel egy párnák között heverő aktot ábrázol (43. ábra). A kartonra olajjal festett, év nélküli, csaknem négyzet formátumú (52 x 51,4 cm) képen egy telt idomú, rózsaszín-gyöngyház-fényű, piros párna előtt fekvő akt látható, a kép bal alsó szélén kerek asztal, rajta fehéren virító virágokkal. Ugyancsak ebben a magángyűjteményben található egy másik Egry festmény, amely a párizsi évekből származik, de a tulajdonosnál keletkezett tűz során csaknem teljesen elpusztult, viszont a 69 x 49,5 cm-es kép hátulján lévő, barna ecsetvonásokkal festett Szent Sebestyén figurája (44. ábra), amely rokon vonásokat mutat az 1912-es Önarckép hátuljára festett Tanulmány alakjával, megmaradt.

A Laczkó Dezső Múzeum Művészettörténeti Adattárának Horváth Bélától származó anyagában jelentős kollekciónak képeznek az Egryről készült fotográfiák (46–51. ábra). Ezek között van egy, amelyet a korábban a Korcsek hagyatékából származó, fiatal Egryt ábrázoló fénykép (45. ábra) párjaként tarthatunk számon. Ezen a két, fiatal Egryt ábrázoló fotón Szij Bélának sikerült azonosítani az enterieurben szereplő

sziklás tájképet.²⁵ A többi, 1926-os datálású fénykép már a harminchárom éves festőt mutatja, a komoly, önmagával és a világgal harmóniába került alkotót, aki megtalálta legfontosabb motívumát, megtalálta hozzá saját stílusát is és a szakma legjelesebb képviselői, akik már korábban is odafigyeltek tevékenységére, felismerték saját egyéni hangjának megtalálását.

A Horváth hagyatékából származó fényképek közlését egy szobabelsőt ábrázoló fotográfiával zárjuk; a kép ugyanannak a fotónak egy (vágott) változata, amelyet Egry képeslapként is használt, s amelyen Egry képek láthatók a falakon és a bútorokon, köztük Fincziczky Ida portréjának részlete, valamint több, láthatóan szignált tájkép is. Egry ungvári tartózkodásának idejét ismerve a fotó készítését 1914. májusára datálhatjuk.

Mindezek a nagyrészt a Laczkó Dezső Múzeum gyűjteményében lévő Egry művek igazolják azt, hogy Egryt nem a hivatalos művészeti oktatásban eltöltött, de nagyon is sokoldalú „tanulóévei” alatt hallatlan műfaji sokrétűség, tematikai változatosság jellemezte. Különböző irányban sokféle formai kísérletet kipróbálva kereste a számára alkalmas kifejező eszközök lehetőségeit, a saját mondanivalójának leginkább megfelelő motívum-világot, amit aztán „szülőföldje levegőjében”, a Balaton mellett meg is talált.

JEGYZETEK

RÖVIDÍTÉSEK

BÁLINT 1918 = BÁLINT A.: Három festőművész? (Eder János, Tornyai János, Csáky László) In: Nyugat 1918/11.
 EGRY BREV.1973 = EGRY BREVIÁRIUM. Keresztury D. tanulmányával. (Szerk. Éri I., Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága) Budapest 1973
 FODOR–SZABÓ 1980 = FODOR A. – SZABÓ J.: Egry József arcképe. Egry József Írásai; Írások Egry Józsefről. Budapest 1980
 GOPCSA 2002 = GOPCSA K.: Egry József. (Bev. V. Fodor Zsuzsa, Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága) Veszprém 2002
 GOPCSA 2005 = GOPCSA K.: Egry József. Budapest 2005
 HORVÁTH 1959 = HORVÁTH B.: Egry József. MűvtörtÉrt 1959/4. 289–296.
 K.GY.GY.N. = LDM Képzőművészeti Gyűjtemény, Gyarapodási napló
 KASSÁK 1942 = KASSÁK L.: Egry József. In: FODOR – SZABÓ 1980. 66–70.
 KÁLLAI 1925 = KÁLLAI E.: Új Magyar Piktúra. Amicus. Budapest 1925

LÁNCZ 1963 = LÁNCZ S.: Problémák az Egry József irodalomban. MűvtörtÉrt 13. 1963. 75–83.
 LÁNCZ 1965 = LÁNCZ S.: Egry József alkotásai a Balatoni Múzeumban. VMMK 4. 1965. 279–303.
 LÁNCZ 1980 = LÁNCZ S.: Egry József. (Képzőművészeti Alap) Budapest 1980
 LDM = Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém
 MŰVÉSZET 1914 = MŰVÉSZET (Főszerk: Lyka Károly)
 SZABÓ 1974 = SZABÓ, J.: Les éléments picturaux et graphiques des oeuvres de Josef Egry. Acta Historiae Artium, 3-4. 1974. 317–326.
 SZÍJ 1968 = SZÍJ B.: Egry József munkásságának korai szakasza. Magyar Nemzeti Galéria Adattára 18297.
 SZÍJ 1972 = SZÍJ B.: Egry József munkásságának korai szakasza. A Nagykanizsai Thury György Múzeum Jubileumi Évkönyve 1972. 455–478.
 SZÍJ 1978 = SZÍJ B.: Egry fiatalkori munkássága. In: FODOR – SZABÓ 1980. 151–162.
 OSZK.Q.H. 3438.; Q.H.3897.= Országos Szécsényi Könyvtár Q.H. Egry naplója, Egry vázlatfüzetei
 VMMK = A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei

¹ FODOR – SZABÓ 1980

² KÁLLAI 1925

- ³ HORVÁTH 1959
⁴ SZÍJ 1968
⁵ SZÍJ 1978. 158.
⁶ LÁNCZ 1963; SZÍJ 1968; SZÍJ 1972; SZÍJ 1978
⁷ EGRY BREV. 1973. 98-101.
⁸ OSZK. Q.H. 3438, Q.H. 3897.
⁹ LÁNCZ 1980. 42.
¹⁰ SZABÓ 1974
¹¹ LÁNCZ 1980. 42.
¹² GOPCSA 2002. 68-69.
¹³ LÁNCZ 1963; SZÍJ 1968; SZÍJ 1972; SZÍJ 1978; LÁNCZ 1980
- ¹⁴ EGRY BREV. 1973. 112.
¹⁵ EGRY BREV. 1973. 114.
¹⁶ KASSÁK 1942. 66.
¹⁷ SZÍJ 1978. 465.
¹⁸ MŰVÉSZEZET 1914/8. 421.
¹⁹ közölve: LÁNCZ 1965. 283.; LÁNCZ 1980. 51.
²⁰ FODOR-SZABÓ 1980. 35.
²¹ közölve még: GOPCSA 2005. 71. kép
²² BÁLINT 1918
²³ Bakó Zsuzsa (Magyar Nemzeti Galéria) közlése
²⁴ EGRY BREV. 1973. 94-96.
²⁵ SZÍJ 1978. 159.

FACTS ABOUT EGRY'S JUVENILE WORK

The Egrý József Memorial Museum in Badacsony was rebuilt and enlarged in 2002. This Memorial Museum belongs to the Museum Directorate of Veszprém County. This museum is open intermittently from May till October, and it presents József Egrý's (1883-1951) more than 50 works. We can follow József Egrý's life-work from the early years started in 1903, through his main works painted during the decades that he spent next to Lake Balaton, till the works produced in the last period of his life.

The Collection of Fine Arts and the Documentation Department of Art History of Laczkó Dezső Museum of Veszprém were increased with a significant number of drawings and documentaries about the painter last year, and these documents complete the material that got into the museum earlier from the inheritance of one of Egrý's acquaintances. Béla Horváth was an art historian dealing with József Egrý's life-work as well. He collected a lot of materials about Egrý, which were given to the museum by his widow after his death. This collection mainly gives new information about Egrý's juvenile work with the help of some unknown works that have never been published. The drawings of character figures, the war postcards, the ex libris, the lithographs and posters that have never been published, all present the juvenile work of the painter from a new point of view. Egrý

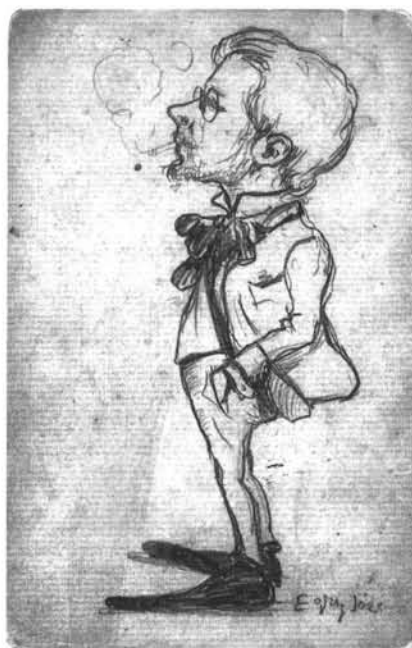
attended official artist training institutions only for a short time, he rather acquired the knowledge of the art of painting in museums and by self-education. During these years of study, that he called „years of obscure agonies” in his biography, extremely various artistic forms and thematic diversity characterised him. He made caricatures for satirical papers of the beginning of the century, with the aim of living. We can notice the relation between these drawings and his paintings from the same period: he was interested in the worker figures of Meunier-format, and the life of the residents of the suburbs and the penniless. Egrý painted many self-portraits during his life-work, and he liked presenting the painters during working. Among the new purchases of the museum, one of the most noticeable things is a notebook of 51 pages full of sketches and notes. This notebook was used by Egrý during his study-tour to Paris in 1905 and 1906.

Besides the works that are in the collection of the museum the essay presents some other works that were made in the same period, but now they can be found in the collections of private collectors. These also prove that Egrý made many formal attempts in various directions to find the possibilities of means of expressions that are suitable for him, the motifs that are the best to express his message. He found these in representing Lake Balaton after he settled down there.

1. ábra. Egy József képeslap, 1904,
LDM. Művtört. Adattár 72.9.1.

Figure 1. József Egy postcard, 1904 – LDM.
Documentation Department of Art History 72.9.1.

2. ábra. Egy József képeslap, 1901,
LDM. Művtört. Adattár 72.3.1.

Figure 2. József Egy postcard, 1901 – LDM.
Documentation Department of Art History 72.3.1.

3. ábra. Egy József képeslap, 1902,
LDM. Művtört. Adattár 72.3.2.

Figure 3. József Egy postcard, 1902 – LDM.
Documentation Department of Art History 72.3.2.

4. ábra. Egy József képeslap, 1903,
LDM. Művtört. Adattár 72.3.4.

Figure 4. József Egy postcard, 1903 – LDM.
Documentation Department of Art History 72.3.4.

5. ábra. Egy József: húsvéti képeslap, 1903,
LDM. Művtört. Adattár 72.3.6.

Figure 5. József Egy: Easter postcard, 1903
– LDM. Documentation Department of Art History
72.3.6.

6. ábra. Egy József újévi üdvözet, 1903,
LDM. Művtört. Adattár 72.3.5.

Figure 6. József Egy New Year's greetings, 1903
– LDM. Documentation Department of Art History
72.3.5.

7. ábra. Egy József újévi üdvözet, 1904–5,
LDM. Művtört. Adattár 72.3.1.

Figure 7. József Egy New Year's greetings,
1904–5. – LDM. Documentation Department of
Art History 72.3.1.

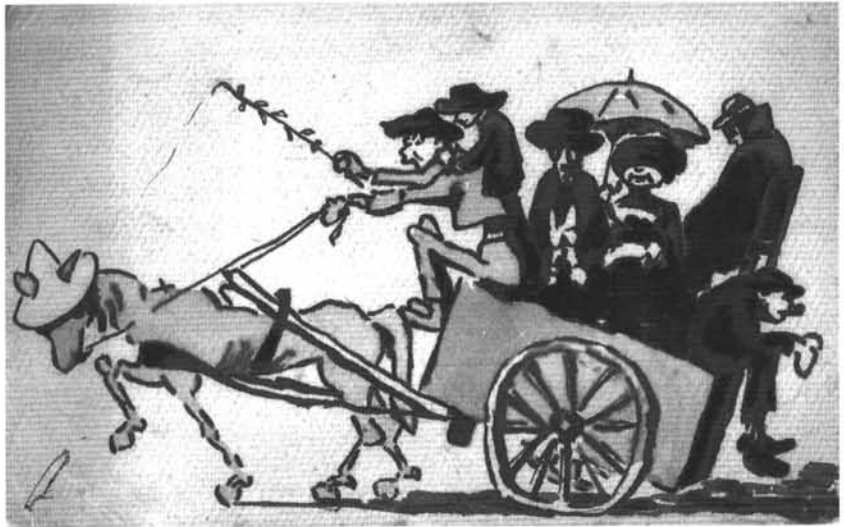

8. ábra. Egy József képeslap, é.n.
LDM. Művtört. Adattár 72.4.2.

Figure 8. József Egy postcard, without date
– LDM. Documentation Department of Art History
72.4.2.

9. ábra. Egry József: „Egy kis zökkenés”, é.n.
LDM. Művtört. Adattár 72.5.1.
Figure 9. József Egry: 'A Little Jolt', w.d. – LDM.
Documentation Department of Art History 72.5.1.

10. ábra. Egry József
képeslap, é.n.
LDM. Művtört. Adattár
72.4.1.
Figure 10.
József Egry postcard,
w.d. – LDM. Documenta-
tion Department of Art History
72.4.1.

11. ábra. Egry József: ló-foghúzásos jelenet, é.n. LDM. Művtört. Adattár 72.5.2.
Figure 11. József Egry: Scene of Pulling of a Horse-tooth, w.d. – LDM. Documenta-
tion Department of Art History 72.5.2.

12. ábra. Egry József képeslap, é.n.
LDM. Művtört. Adattár 72.6.1.
Figure 12. József Egry postcard, w.d.
– LDM. Documentation
Department of Art History 72.6.1.

13. ábra. Egry József : párizsi képeslap, 1905.
LDM. Művtört. Adattár 72.8.1.
Figure 13. József Egry: postcard of Paris, 1905 – LDM.
Documentation Department of Art History 72.8.1.

14. ábra. Egry József : Kislányportré, 1903 (?), LDM. Művtört. Adattár 72.7.1.
Figure 14. József Egry: A Little Girl's Portrait, 1903 (?) – LDM. Documentation Department of Art History
72.7.1.

15. ábra. Egry József: Palettás önarckép, 1903. (?) LDM. Múvtört. Adattár 72.7.1.
Figure 15. József Egry: Self-portrait with a Palette, 1903 (?) – LDM. Documentation Department of Art History 72.7.1.

16. ábra. Egry József: Lyka Károly portré (?), é.n. LDM. Múvtört. Adattár 73.1.1.
Figure 16. József Egry: The Portrait of Károly Lyka (?), w.d. – LDM. Documentation Department of Art History 73.1.1.

17. ábra. Egry József párizsi notesz, 1905–06,
K.GY. GY.N. 2006.1.1.
Figure 17. József Egry Parisian notebook, 1905–6
– K.GY. GY.N. 2006. 1.1.

18. ábra. Egry József párizsi notesz, 1905–06,
K.GY. GY.N. 2006.1.1.
Figure 18. József Egry Parisian notebook, 1905–6
– K.GY. GY.N. 2006. 1.1.

19. ábra. Egry József párizsi notesz, 1905–06,
K.GY. GY.N. 2006.1.1.
Figure 19. József Egry Parisian notebook, 1905–6
– K.GY. GY.N. 2006. 1.1.

20. ábra. Egry József párizsi notesz, 1905–06,
K.GY. GY.N. 2006.1.1.
Figure 20. József Egry Parisian notebook, 1905–6
– K.GY. GY.N. 2006. 1.1.

21. ábra. Egry József párizsi notesz, 1905–06,
K.GY. GY.N. 2006.1.1.
Figure 21. József Egry Parisian notebook, 1905–6
– K.GY. GY.N. 2006. 1.1.

22. ábra. Egry József párizsi notesz, 1905–06,
K.GY. GY.N. 2006.1.1.
Figure 22. József Egry Parisian notebook, 1905–6
– K.GY. GY.N. 2006. 1.1.

23. ábra. Egry József párizsi notesz, vázlat a Lyka portréhoz (?) 1905–06, K.GY. GY.N. 2006.1.1.

Figure 23. József Egry Parisian notebook, sketch of the portrait of Lyka (?), 1905–6 – K.GY. GY.N. 2006. 1.1.

24. ábra. Egry József párizsi notesz, Férfiportré (Matisse ?) 1905–06, K.GY. GY.N. 2006.1.1.

Figure 24. József Egry Parisian notebook, The Portrait of a Man (Matisse?), 1905–6 – K.GY. GY.N. 2006. 1.1.

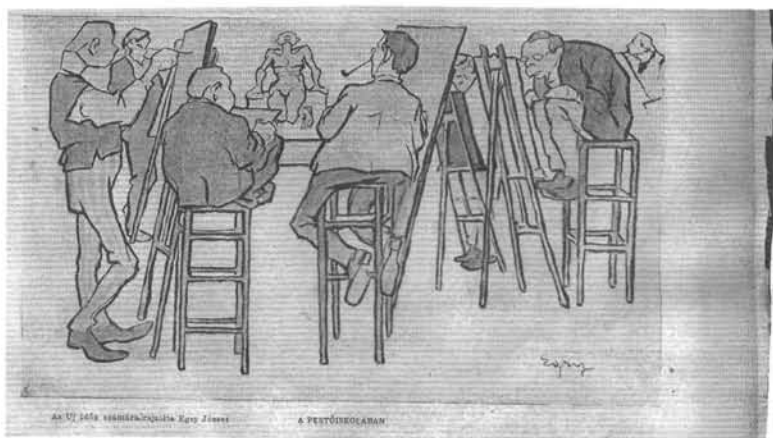
25. ábra. Egry József párizsi notesz, 1905–06, K.GY. GY.N. 2006.1.1.

Figure 25. József Egry Parisian notebook, 1905–6 – K.GY. GY.N. 2006.1.1.

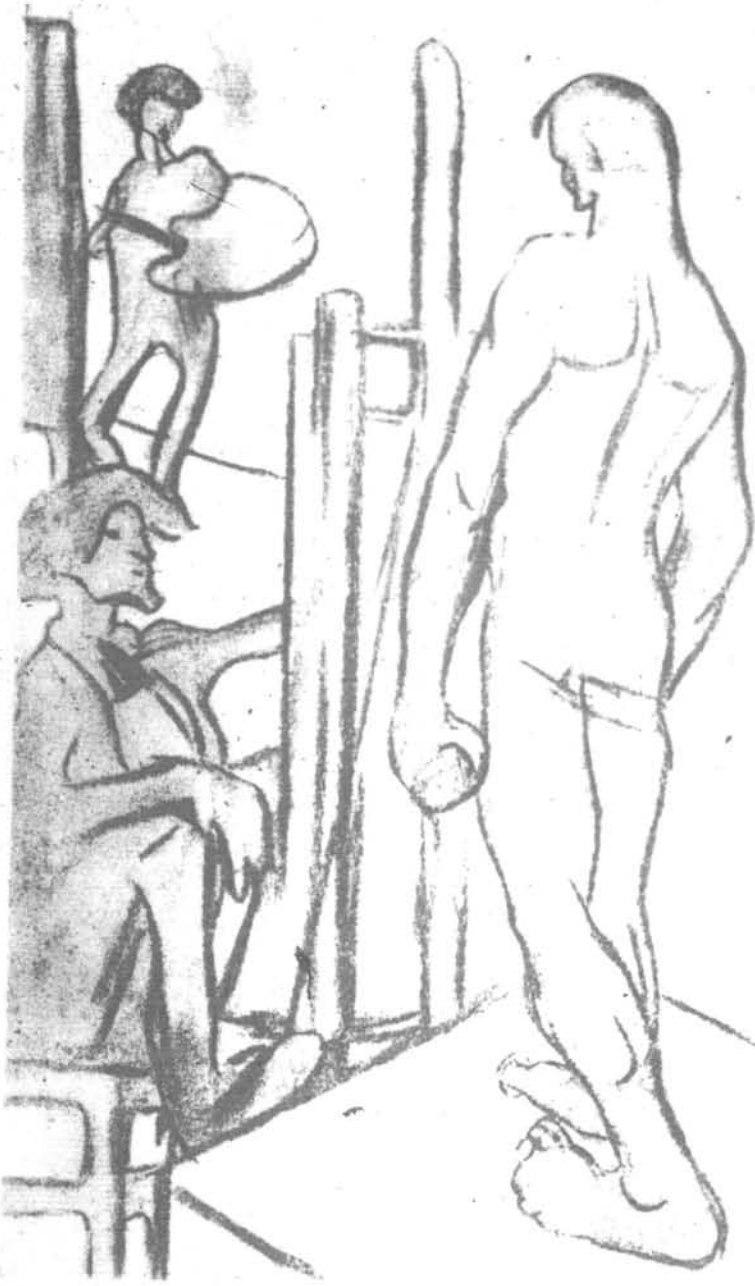
26. ábra. Egry József párizsi notesz, 1905–06, K.GY. GY.N. 2006.1.1.

Figure 26. József Egry Parisian notebook, 1905–6 – K.GY. GY.N. 2006.1.1.

27. ábra. Egry József: A festőiskolában. Új Idők, 1904. 349.

Figure 27. József Egry: In the Painting School. Új Idők, 1904. 349.

Medoll

— Hígyje el művész úr, hogy ezzel az akttal többet is kereshet nek, mint öránként egy koronát, de nem fiatal festőknél, hanem öreg fess nőknél.

28. ábra. Egry József: Medoll (sic) In: FIDIBUSZ, 1907. szept. 27. 39.
Figure 28. József Egry: Medoll (sic) In: FIBIDUSZ, 27 Sept. 1907. 39.

Az impresszionista.

Látom, hogy az a háztető
barna, de ha olyanra
festem, kiröhögnek a fiúk!

29. ábra. Egry József: Az impresszionista. In: A HOLD, 6. 1909. nov. 26.
Figure 29. József Egry: The Impressionist. In: A HOLD, 26 Nov. 1909

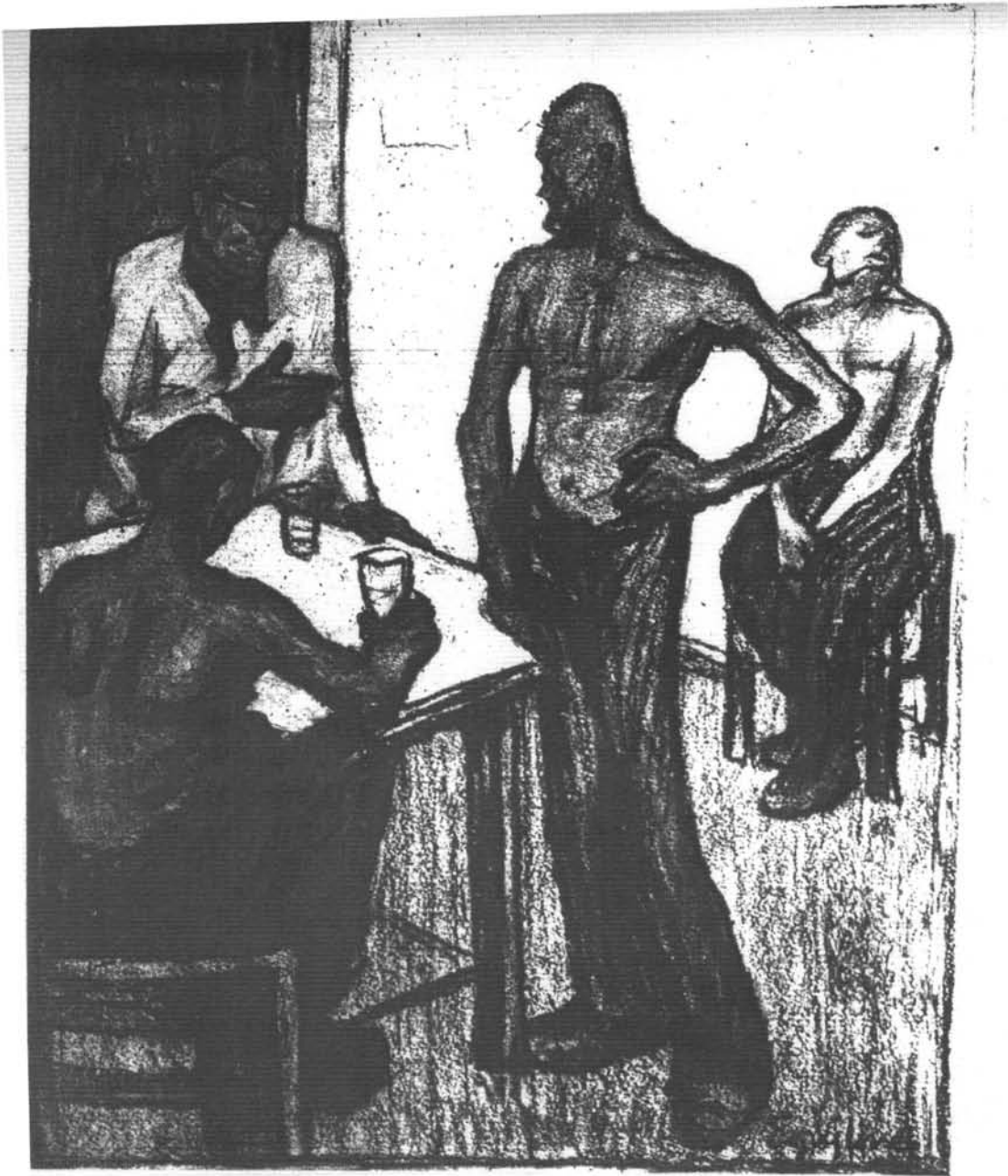

Egry rajza

A MORALISTA.

— No most már igazán nem tudom ezt szó nélkül nézni tovább. Napok óta ülök itt és figyelem ezt az embert: egyetlen halat sem fogott azóta... Hát nem undorító ilvességgel lenni az isten pasiját?

30. ábra. Egry József: A moralista. In: IZÉ, 1909. dec. 3.
Figure 30. József Egry: The Moralista. In: IZÉ, 3 Dec. 1909

Egry József rajza.

Kantinban.

— Én nem szeretek hengegni, de nekem szerencsém volt a szerelemben mikor a feleségem meghalt, a csontjait 60 forintért vette meg egy orvosnővendék.

31. ábra. Egry József: Kantinban. In: IZÉ, 1909. nov. 26.
Figure 31. József Egry: In a Canteen. In: IZÉ, 26 Nov. 1909

Nem . . . ez így nem mehet tovább — —
el fogunk válni, Róza! Csak egyet kötök
ki: a gyereket az maradjon — a tied.

32. ábra. Egry József rajza (Pár), In: IZÉ, 1909. okt. 22.
Figure 32. József Egry's drawing (Couple), In: IZÉ, 22 Oct. 1909

118

FŐSZERKESZTŐ:
PAULINI BÉLA
I. ÉVF. — 5. SZÁM.
1909. NOVEMBER 12.

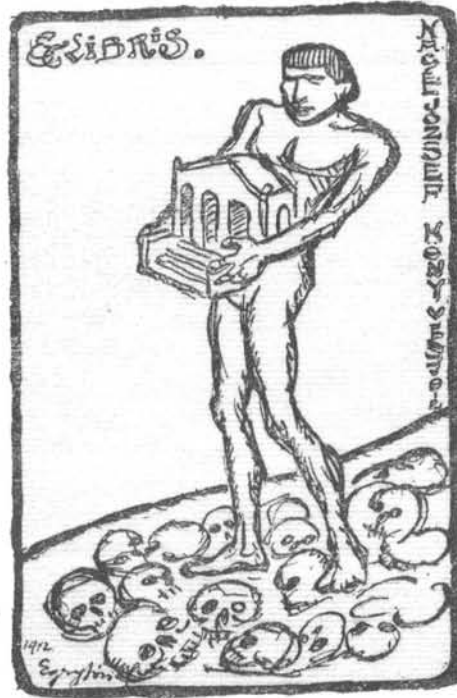
18. EGRY JÓZSEF.
BUDAIAK

— No szomszéd ur, máregyszer, mégis csak át kell mennünk
abba a Pestbe . . . folytón azt olvasom, hoav az eov viláaváros!!

33. ábra. Egry József: Budaiak. In: IZÉ, 1909. nov. 12.
Figure 33. József Egry: People from Buda. In: IZÉ, 12 Nov. 1909

34. ábra. Egry József: Karácsony. In: IZÉ, 1909. dec. 24.
Figure 34. József Egry: Christmas. In: IZÉ, 24 Dec. 1909

35. ábra. Egry József: Ex libris Nágel József. 1912, K.GY.GY.N. 2006.1.4.
 Figure 35. József Egry: Ex libris József Nágel, 1912 – K.GY.GY.N. 2006.1.4.

36. ábra. Egry József: Nágel József könyve é.n. K.GY.GY.N. 2006.1.5.
 Figure 36. József Egry: József Nágel's book, w.d. – K.GY.Gy.N. 2006.1.5.

37/1–2. ábra. Egy József: „Győzelem” háborús képeslap, LDM. Müvtört. Adattár; 72.11.1.,72.11.3.,
 Egy József: „Győzelem” háborús képeslap, K.GY.GY.N. 2006.1.2.
 Figure 37. József Egy: 'Victory' war postcard – LDM. Documentation Department of Art History 72.11.1.,
 72.11.3., József Egy: 'Victory' war postcard – K.Gy.N.GY. 2006.1.2.

38. ábra. Egy József: „Előre!” háborús képeslap. 1914, K.GY.GY.N. 2006.1.3.
 Figure 38. József Egy: 'Forward!' war postcard, 1914 – K.GY.GY.N. 2006.1.3.

39. ábra. Egry József: Képirók képfaragók plakát, 1918, K.GY.GY.N. 2006.1.6.
Figure 39. József Egry: Picture-writers and image-carvers. Poster, 1918 – K.GY.GY.N. 2006.1.6.

40. ábra. Egry József: Csáky és Tornay kollektív kiállítása. Plakát 1918,
Első Magyar Látványtár tul.

Figure 40. József Egry: The collective exhibition of Csáky and Tornay. Poster, 1918 – possession of the First Hungarian Collection of Spectacles

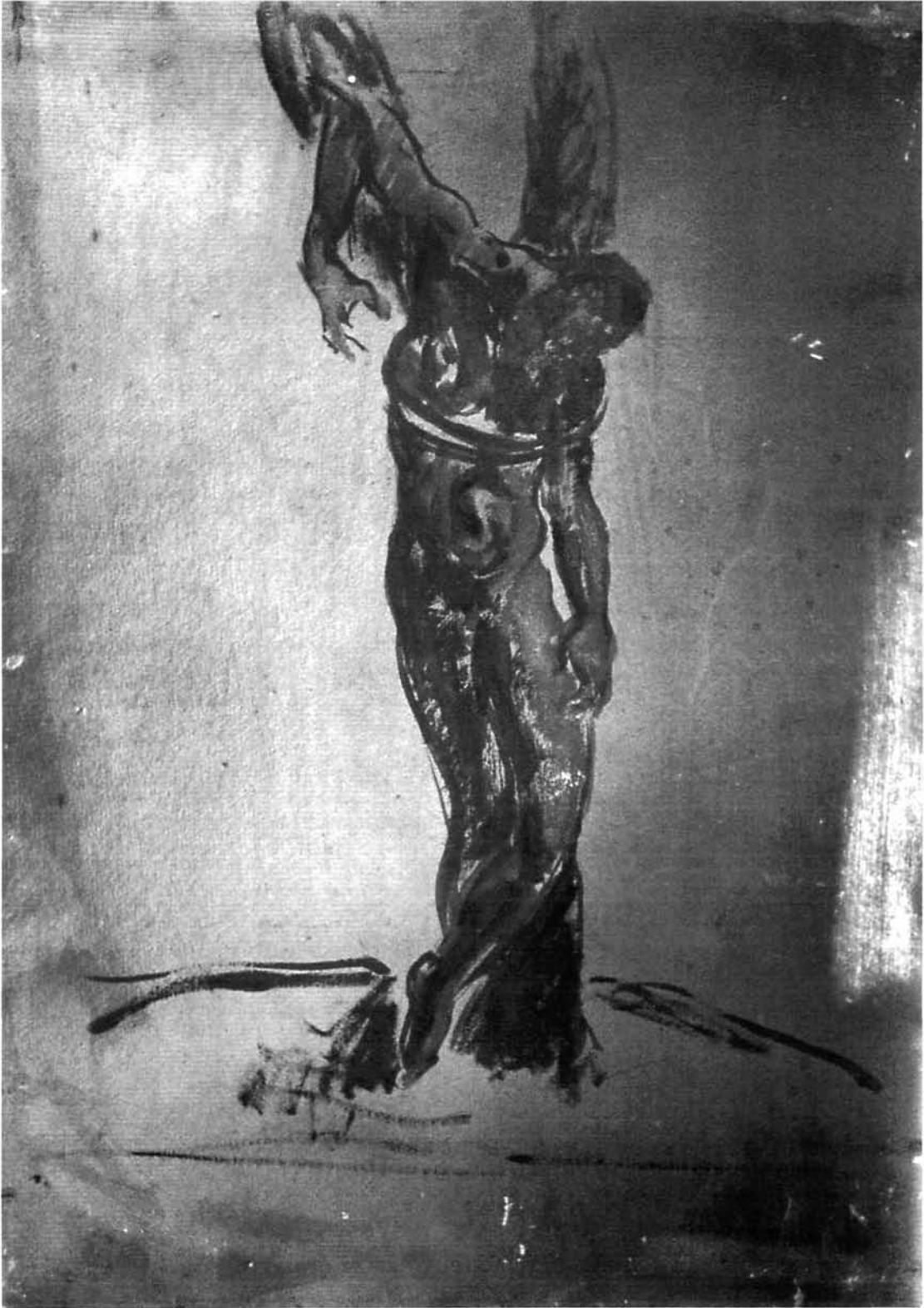
41. ábra. Egry József: Kettősportré. é.n. Magyar Nemzeti Galéria tul.
Figure 41. József Egry: Double-portrait. W.d. – possession of the Hungarian National Gallery

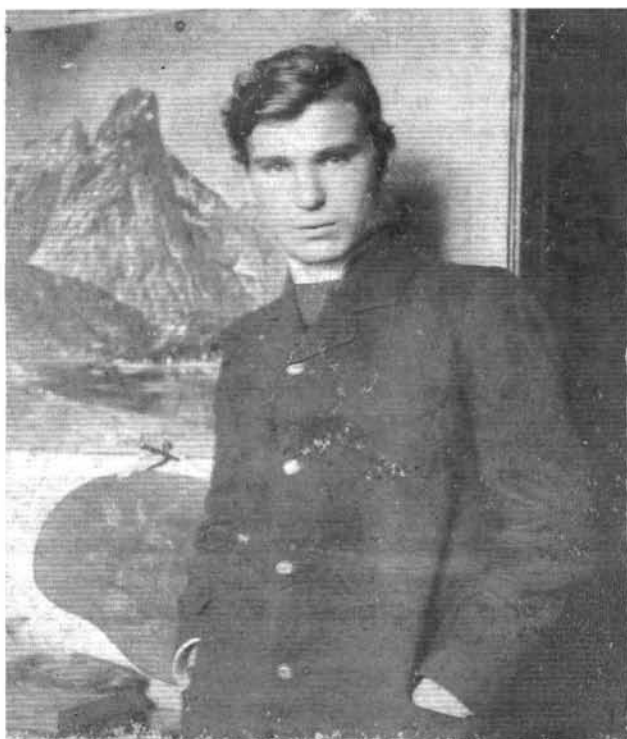
42. ábra. Egry József: Hölgy függőágyban. é.n. Saphier Dezső tul.
Figure 42. József Egry: Lady in a Hammock, w.d. – possession of Dezső Saphier

43. ábra. Egry József: Női akt. é.n. Nagy András tul.
Figure 43. József Egry: Female Nude, w.d. – possession of András Nagy

44. ábra. Egry József: Szent Sebestyén, 1905 k. Nagy András tul.
Figure 44. József Egry: St. Sebastian, a. 1905 – possession of András Nagy

45. ábra. Fotó Egry Józsefről é.n. LDM. Múvtört. Adattár 72.1.1.
Figure 45. Photo about József Egry, w.d. – LDM. Documentation Department of Art History 72.1.1.

46. ábra. Fotó Egry Józsefről é.n. K.GY.GY.N. 2006.1.7.
Figure 46. Photo of József Egry, w.d – K.GY.GY.N. 2006.1.7.

47. ábra. Fotó Egry Józsefről 1926, K.GY.GY.N. 2006.1.8.
Figure 47. Photo of József Egry, 1926 – K.GY.GY.N. 2006.1.8.

48. ábra. Fotó Egry Józsefről 1926 szignált, K.GY.GY.N. 2006.1.9.
Figure 48. Photo of József Egry, 1926 signed – K.GY.GY.N. 2006.1.9.

49. ábra. Fotó Egry Józsefről 1926, K.GY.GY.N. 2006.1.10.
Figure 49. Photo of József Egry, 1926 – K.GY.GY.N. 2006.1.10.

50. ábra. Fotó Egry József édesanyjáról. é.n. K.GY.GY.N. 2006.1.11.
Figure 50. Photo of József Egry's mother, w.d. - K.GY.GY.N. 2006.1.11.

51. ábra. Enterieur fotó (Fincziczky család otthona), 1914, K.GY.GY.N. 2006.1.12.
Figure 51. Photo interior (the home of the Fincziczky family), 1904 – K.GY.GY.N. 2006.1.12.

